

gyűjtés útján: 1802 számmal, vagyis összesen: 8920 herbariumi példánnyal gyarapodott. Azonkívül a tár birtokába került a DR. FANTA-féle gyűjtemény (4371 faj) is. — II. Szemléltető gyűjtemény vétel útján 80, csere útján: 135, ajándékozás útján 224 számmal, más gyűjteményből való áthelyezéssel: 51, gyűjtés útján: 281 számmal; összesen tehát 771 számmal. — A III. Botanikai szakkönyvtár vétel útján: 193 kötettel, 234 füzetel, 4 térképpel, vagyis 431 darabbal, s 9413 czédulával Clark Card indexéből. Csere útján: 58 kötettel, 54 füzetel, tehát 112 darabbal. Ajándékozás útján 56 kötettel, 109 füzetel vagyis 165 db-bal. A könyvtári gyarapodás tehát: 307 kötet, 397 füzet és 4 térkép s 9413 czédula. — IV. Egyéb gyűjtemények és egyéb gyarapodások 532 számot tesznek ki.

Az osztály évi javadalmából kiutalványoztatott: 14826 K 21 f.

A könyvtárból kölcsön adott tanulmányozásra: 145 mű, a növénygyűjteményből 1767 lap.

1463 St., durch Sammlung mit 1802 St., zusammen mit 8920 Stück. Ausserdem gelang das DR. FANTA-ische Herbar (4371 Species) in den Besitz der Abteilung; II. die Schausammlung durch Kauf mit 80 St., durch Tausch mit 135 St., durch Geschenk mit 224 St., durch Übergabe von anderen Sammlungen mit 51, durch Sammlung mit 281 St., zusammen also mit 771 Stück; die III. Fachbibliothek durch Kauf mit 193 Bänden, 234 Heften, 4 Karten, zusammen mit 431 St. und mit 9413 Etiquetten des Clark'schen Card-Index: durch Tausch mit 58 Bänden, 54 Heften, also mit 112 St., durch Geschenk mit 56 Bänden, 109 Heften, zusammen mit 165 St. Der ganze Zuwachs der Bibliothek ist: 307 Bände, 397 Hefte, 4 Karten, 9413 Etiquetten; IV. Andere Sammlungen u. Zuwächse zusammen 532 St.

Das Budget der Abteilung betrug: 14826 K 21 H.

Ausgeliehen wurden 145 Werke und 1767 Expl. Herbarpflanzen. Gy.

Külföldi botanikai dolgozatok ismertetése.

Referate über ausländische botan. Arbeiten.

A. Scherffel: 88. *Asterococcus* n. g. *superbus* (Cienk. Scherffel und dessen angebliche Beziehungen zu *Eremosphaera*. — (Mit 3 Textfiguren) — Berichte der Deutschen Botanischen Gesellschaft, Jahrg. 1908. Bnd XXVI a. Heft 10 p. 762—771.

—: 90 *Einiges zur Kenntnis von Schizochlamys gelatinosa* A. Br. — (Mit Tafel XIII.) — Ebenda, p. 783—795.

A legalsóbbrendű növényi szervezeteknek kikutatása körül szerzett kiváló érdemei révén

Der Inhalt der zwei neueren Abhandlungen des Verfassers, der sich mit seinen gründlichen

mindnyájunk ismerte szerző fenti újabb, két rendbeli dolgozatának tartalma a következő:

88. A felállított új *Asterococcus*-nemzetségbe tartozó eme moszat már régente ismeretes, CIENKOWSKI írta le: *Pleurococcus superbus* CIENK. néven. SCHERFFEL szerinti lehetséges, hogy ide tartozik GUTWINSKI *Gloeocystis marima*-ja. RABENHORST a *Pleurococcus superbus* CIENK.-t identificálja a *Gloeocystis ampla* KÜTZ.-val és így terjedt el a literatúrában is, de helytelenül, mert a sejtek nagyságában lényeges a különbség. Szintűgy helytelenül teszi CHODAT az *Asterococcus*-t az *Eremosphaera viridis* DE BY fejlődési körébe, G. S. WEST pedig mint *Gloeocystis infusionum* (SCHRANK) W. et G. S. WEST jelöli s a *Chlorococcum infusionum* (SCHRANK) MENEGHINI alá veszi mint syn.-át. SCHERFFEL szembeállítja a sejtek alakja, nagyságbeli méretei, a mindig jelenlevő nyálkahüvely alakulása alapján az *Asterococcus* és *Chlorococcum infusionum* közötti lényeges különbséget. De különösen jellemző a chromatophoron kialakulása az *Asterococcus*-nál, sajátosagos csillagalakú centralis helyzetű pyrenoidon-nal, melyet szerző részletesen leír és lerajzol (Fig. 1. és 2.); ismerteti behatóan a contractilis vacuolum, a stigma alakulását s somatoplasma peripherialis részén elhelyezett granulumokat. Ezután adja szerző az *Asterococcus superbus* összefoglaló leírását. Rajzó-spóra-

Untersuchungen der niedersten Pflanzenorganismen grosse Verdienste erworben hat, — ist folgender:

88. Die zum neu aufgestellten Genus gehörende Alge ist schon lange bekannt, CIENKOWSKI hat sie beschrieben und als *Pleurococcus superbus* CIENK. abgebildet. Es ist nach SCHERFFEL möglich, daß GUTWINSKI's *Gloeocystis marima* hierher gehört. Nach RABENHORST wäre *Pleurococcus superbus* CIENK. mit *Gloeocystis ampla* KÜTZ. identisch, diese Ansicht ist auch in der Literatur allgemein verbreitet, jedoch falsch, weil in der Grösse der Zellen wesentliche Unterschiede sind. Auch CHODAT stellt den *Asterococcus* irrtümlich zu dem Entwicklungskreis der *Eremosphaera viridis* DE BY; G. S. WEST bezeichnet ihm als *Gloeocystis infusionum* (SCHRANK) W. et G. S. WEST, welche er als Synonym mit *Chlorococcum infusionum* (SCHRANK) MENEGHINI betrachtet. SCHERFFEL stellt die Unterschiede fest, welche in der Form und Grösse der Zellen, der stets vorhandenen Gallert-hülle zwischen *Asterococcus* und *Chlorococcum* bestehen. Die charakteristischeste Eigenschaft ist aber die Gestaltung der Chromatophoren bei *Asterococcus*, welche immer eigentümlich sternartig ist; das Sternchromatophor besitzt ein central gelegenes Pyrenoid, welches Verfasser auf Fig. 1. 2. darstellt und ausführlich beschreibt ebenso wie die contractile Vakuole, das Stigma, und die Granula, welche sich an der Pe-

képzést szerző nem látott, csak CIENKOWSKY. SCHERFFEL szerint valószínű, hogy a CHODAT le-
rajzolta s *Eremosphaera*-hoz tar-
tozónak nyilvánított rajzók az
Asterococcus-hoz tartoznak. Ezek
alapján a *Gloeocystis infusionum* W. et G. S. WEST (SCHERFFEL
Asterococcus superbis-a) a *Chlo-
rococcum infusionum* (SCHRANK)
MENEHINI-vel nem indentifi-
cálható; szintűgy kimutatja a
szerző, hogy az *Eremosphaera*
viridis DE BY-szel semmi szín
alatt sem azonosítható. A *Tetra-
sporinea*-k közé tartozó eme
szervezetet az *Eremosphaera*
viridis-szel együtt szerző a
Magas-Tátra alján, Rókusz fe-
lett a «Lersch-Villa» közelében
gyűjtötte.

90. — A könnyen felismerhető
s jól jellemzett tulajdonságú —
t. i. hogy a sejtfalak szabá-
lyosan esnek szét darabokra,
amelyek továbbra is a sejt
körtül maradnak — *Schizoch-
lamys* nemzetség rendszertani
helye még nincs teljesen tisztá-
zva, ezt a kérdést oldja meg
más fejlődéstörténeti momentu-
mokkal kapcsolatosan a szerző
ama anyagon megejtett vizs-
gálatain, melyet a Magas-Tátra
alján, Rókusz felett a Lersch-
Villa közelében gyűjtött volt.
A homogeneus nyálkahüvelybe
zárt sejt kerekded, egyik
polusán gyengén behorpadó s
a sejt-test nem simúl teljesen

riperie des Somatoplasma's
entwickeln. Dann gibt der
Verf. eine zusammenfassende
Beschreibung von *Asterococcus*
superbus. Die Schwärmerbil-
dung, welche von CIENKOWSKI
beschrieben wurde, sah der Verf.
nicht. Nach SCHERFFEL ist es
sehr wahrscheinlich, dass die von
CHODAT abgebildeten Schwär-
mer, die nach ihm zu *Eremos-
phaera* gehören — nichts anderes
sind, als die des *Asterococcus*.
Auf diesem Grund kann man
Gloeocystis infusionum W. et G.
S. WEST (SCHERFFEL's *Astero-
coccus superbis*) nicht mit *Chloro-
coccum infusionum* (SCHRANK.)
MENEHINI identifizieren; ebenso
unrichtig ist es den *Asterococcus*
mit *Eremosphaera viridis* DE BY
zusammenzufassen. — Dieser
Asterococcus, welcher zu den *Tetra-
sporineen* gehört, wurde vom
Verfasser in der Nähe der
«Lersch-Villa» ober Rókusz, am
Fusse der Hohen-Tátra mit *Ere-
mosphaera viridis* gesammelt.

90. — Die systematische Stel-
lung der Gattung *Schizochlamys*,
welcher durch das regelmässig
stattfindende Zersprengtwerden
der Zellmembran und das Lie-
genbleiben der Membranstücke
in der Umgebung der Zellen
gut characterisiert ist, ist bis-
her noch nicht vollkommen klar
gestellt werden. Diese Frage
nebst entwicklungsgeschicht-
lichen Momenten klärt der Verf.
auf. Das Untersuchungsmate-
rial fand der Verf. in einem
kleinen Tümpel des moorigen,
sumpfigen Terrains ober Ro-
kusz, in der Nähe der Lersch-
Villa am Fusse der Hohen-
Tátra. Die in homogene Gal-

a sejtfalhoz hozzá; mozaik-szerűen összeálló chromatophoron-lapocskái peripherialis helyzetű csészéhez hasonló; a sejtmag mellett keményítő-hüvely nélküli, csupasz pyrenoid van. A teljesen kifejlődött sejt belaposodó polusán 2 lassan pulsáló contractilis vacuolum lelhető; stigma nem található. Minden sejt lapos polusán rendkívül vékony finom, hosszú, hullámosan görbült és homogéneus fonalak (oldalsó nézetben 5—10) találhatók, amelyek legtöbbször 200 μ hosszúak, de egynémelyike csak $1\frac{1}{2}$ -szer múlja felül a sejt átmérőjét, ezeknek vége bunkószerű (Fig. 2). A hüvely felső részén 4 kis porus található, amelyeket egyetlenegy rajzónak 4 ciliája áteresztő helyeiül kell tekintenünk. A hüvely szét-hasadása után mindegyik quadratumra 1—1, csúcsi részen elhelyezett porus jut. A fonalak SCHERFFEL szerint a *Tetraspora* és *Apicystis* pseudociliáival homologusak volnának. A sejttartalomnak valószínűleg simultaneus oszlása útján 2, 4 vagy 8 rajzó képződik, de úgy látszik előjön succedaneus oszlás is. Aszerint, hogy hány rajzó fejlődik, ezek kisebbek és nagyobbak, de ivari különbözőségekre mutató jelenségeket pld. copulatiót szerző nem észlelt.

lerte eingelagerten Zellen sind rundlich, an einen Pol-Scherffel nennt ihn den vorderen — stets ein wenig abgeplattet, der Zellleib ist von einer oder allen Seiten von der Membran zurückgezogen; die peripher gelagerten Chromatophoren bestehen aus zahlreichen, mosaikartig zusammengefügtten Plättchen; neben dem Zellkern befindet sich ein nacktes Pyrenoid, welches nie eine Stärkehülle besitzt. Am vorderen Pol der völlig entwickelten Zelle sind zwei langsam pulsierende Vakuolen, während die entwickelte Zelle kein Stigma besitzt. Vom abgeplatteten Pol der Zellen entspringen sehr dünne, lange, bogenförmig gekrümmte homogene Fäden (in Seitenansicht 5—10), die meistens 200 μ lang sind einige kürzere sind auch darunter deren Länge $1\frac{1}{2}$ Zelldurchmesser beträgt. Die kurzen Fädchen endigen mit Köpfchen (Fig. 2.) Am oberen Teil der Hülle sind 4 kleine Poren «die als die Durchlasstellen der vier Cilien des einstigen Schwärmmers angesehen werden müssen». Nach Zerspalten der Hülle erhält eine jede der vier Spaltstücke am Ende einen Porus. Diese Fäden sind nach Verf. den Pseudocilien von *Tetraspora* und *Apicystis* als homolog zu betrachten. Die Schwärmer werden wahrscheinlich durch simultane Teilung des Inhaltes zu 2, 4 oder 8 aus einer Zelle gebildet, doch scheint auch succedane Teilung vorzukommen. Je nach der Zahl der Schwärmer sind diese kleiner und grösser;

A szívós *Schizochlamys* nyálkában a rajzók mozgása igen nagy fokban korlátozott, szabad vízben azonban gyorsan mozognak. Mindenesetre a rajzók útján népesíti be ez a moszatfaj előfordulási termőhelyét. Praeparatumban a rajzó nem messze keletkezési helyétől vegetativus sejtje alakul.

«Die Zellen eines Gallertlagers von *Schizochlamys* werden also nicht bloss durch vegetative Zellteilung — wie dies bisher allgemein angenommen wird, — sondern in viel bedeutenderem Masse durch Schwärmerbildung vermehrt, weil diese ja mit einer Vielfachteilung in 4, 8 Zellen verbunden ist.»

A rajzók mindegyike végén 4 egyenlő hosszú cilium van, egyiket előre tartják (Fig. 6); de néha csak 2 cilium van (Fig. 7). A ciliák alatt van a 2 contractilis vacuolum; chromatophorontömeg, stigma, sejtnag, pyrenoidon, keményítő és zsírgolyócskák lelhetők a plasmában. Majd pontosan leírja a szerző a rajzóknak átváltozását a normális állapotba való jutásig. Eme tulajdonságok alapján a *Schizochlamys* systematicai helyét SCHERFFEL a *Tetrasporaceae* közé jelöli ki s egyik képviselője a tetrakonta típusnak. Az értekezéshez a XIII. táblán 16 világos, a szöveg könnyebb megértéséhez nagy fokban hozzájáruló szép rajz van csatolva.

einen Geschlechtsunterschied zeigende Erscheinung z. B. Copulationsakt konnte der Verf. nicht beobachten.

In den zähen Gallerten ist die Bewegung der Schwärmer erschwert, im freien Wasser schwimmen sie rascher. Jedemfalls sind es die Schwärmer, welche die ausgedehnte Verbreitung der Alge an einem Standort besorgen. Im Praeparat werden die Schwärmer nicht weit vom Orte der Entstehung zu vegetativen Zellen.

An der Spitze eines jeden Schwärmers sind 4, selten 2 gleichlange Cilien vorhanden, deren eine vorwärts steht. Unter den Cilien sind die 2 contractile Vakuolen; ausserdem sind im Plasma Chromatophormassen, Stigma, Nucleus, Pyrenoid, Stärke und Fettkügelchen vorhanden. Sodann beschreibt der Verf. die Abänderung der Schwärmer bis zum normalen Zustande. Auf diesen Grund teilt Scherffel diese Alge in die Tetrasporaceen zum tetrakonten Typus. Auf Taf. XIII. befinden sich 16 schöne und instructive Figuren dargestellt, welche die Versinnlichung des Gesagten ausserordentlich erleichtern.

Dr. Fr. Bubák et J. E. Kabát. Mykologische Beiträge V. «Hedwigia» XLVII. Bnd, 1908, p. 354—364.) (Mit 1 Textfigur.)

E dolgozat 22 rozsdagomba és pedig: 2 ritkábban előfor-

Die Abhandlung enthält die Beschreibung von 22 Uredineen

duló. 1 novum nomen, 1 eddigelé csak E.-Amerikából ismert és 18 új fajnak leírását tartalmazza. Egy közülök hazánkból eredő t. i. az *Uromyces Bäumerianus* BUBÁK, melynek leírásához (l. c. p. 363—4) 8 szövegközi — 4 uredospora-, 4 teleutospora — rajz (l. c. p. 363) járul. E gombát BÄUMLER J. A. POZSONY mellett a «Malomsziget» = Mühlau részen *Melilotus albus*-on gyűjtötte.

und zwar: 2 selteneren Arten, 1 novum nomen, 1 bisher nur aus N.-Amerika bekannt und 18 neue Arten. Eine stammt aus Ungarn, nämlich *Uromyces Bäumerianus* BUBÁK; die Beschreibung (l. c. p. 363—4) begleiten 8 Textfiguren — 4 Uredo, 4 Teleutosporen — l. c. p. 363). Sie wurde von J. A. BÄUMLER bei POZSONY in der Mühlau auf *Melilotus albus* gesammelt.

Gy.

I. Dr. Josef Podpera: *Výsledky bryologického výzkumu Moravy za rok 1906—1907*. — Zprávy Kommissie pro přírodovědecké prozkoumaní Moravy. Oddělení botanické, čís. 4. V Brně 1907 p. 1—82.

II. — —: *Výsledky bryolog. výzkumu Moravy za rok 1907—1908*. — U.—ott-Ebenda čís. 5. V. Brně 1908. p. 1—41.

Csehország mohflórájának érdemes kutatója fenti két, Cseh- és Morvaország flóráját nevezetes adatokkal bővítő munkájáról azért kell e helyen is megemlékeznünk, mivel a szerző országunk határát képező Kárpátok (Beskidek, Babia-Gora) vonulatán is gyűjtött, s így adatai hazánk mohflóráját is közelebből érdeklik. A két munka rövid tartalmát következőleg vizsgálhatjuk, előre bocsátva a későbbiekben használt és []-be tett rövidítések magyarázatát:

B = BESKIDEK — Beskiden

J = JESENÍK

K = KÁRPÁTOK — Karpathen

Ž = ŽD'ÁR)

O = OLMŮTZ

R = RAJNOCHOVICE

T = TELC

I. A bevezető rész (p. 1—5) adja az 1906—7. években végzett gyűjtő-kirándulások helyeinek megnevezését s a gyűjtési időt. p. 6—9 I. «A Nyugati Beskidek mohái» czímen értekezik szerző az: 1. «Általános rész»-ben a hegység körülírása, fekvése, a fontosabb vízvázalástók-

Diese zwei die Moosflora von Maehren mit wichtigen Angaben bereichernden Arbeiten müssen wir hier besprechen, weil der Verfasser auch im Grenzgebiete der Karpathen (Beskiden, Babia-Gora) gesammelt hat und sich seine wertvollen Abhandlungen so auch auf die Moosflora von Ungarn beziehen. Der Inhalt der zwei Abhandlungen ist folgender (die Erklärung der Abkürzungen, welche [in eckigen Klammern] stehen, ist diese:

I. Allgemeiner Teil (p. 1—5, gibt die Aufzählung der Orte) wo der Verfasser in den Jahren 1906—7 sammelte. p. 6—9 I. «Die Moose der westlichen Beskiden» unter diesem Titel schildert der Verfasser im 1. «Allgemeinen Teil» die Lage, Höhe, Wälder des Gebirges,

ról, magassága és erdőségeinek ismertetésével; s a p. 9—10: 2. «A fontosabb termőhelyek ismertetése»-ben adja a 1. «Babia-Góra» (p. 10—15) leírását, fekvését, nevesebb csúcsait s az itt található mohokat, Dr. Pax F. után az itt lelhető virágosakat, övekbe osztva. Majd p. 16—19: 2. «A Tescheni Beskidek»; p. 19—24: «Ondřejník-től a Zadní hory-ig»; p. 24—29: 4. «Radhošť-csoport»; p. 29—34: 5. «Juhyně völgytől Holstein»-ig helyeket ismertet az általánosságban. p. 34—35: 3. «A geológiai aljzat hatása a mohokra a Beskidekben»; p. 36: 4. «Hegyvidéki fajok» rész zárja be az általános részt. p. 36—82: «Az új adatok áttekintésé»-ből ki kell emelnünk a következő fontos adatokat:

und die wichtigeren Wasserscheiden. p. 9—10. 2. «Aufzählung der wichtigeren Standorte». 1. «Babia-Gora» (p. 10—15), ihre Lage, die wichtigeren Spitzen, und die hier befindlichen Moose. Der Verfasser zählt ausserdem die Phanerogamen nach Prof. F. Pax in verschiedene Regionen verteilt auf. p. 16—19.: 2. «Teschener Beskiden»; p. 19—24: 3. «Von Ondřejník bis Zadní-hory»; p. 24—29: 4. «Radhošť-Gruppe»; p. 29—34: «Von Juhyně-Tal bis Holstein»; p. 34—35: 3. «Die Wirkung des geologischen Substrates auf die Moose in den Beskiden»; p. 36: 4. «Gebirgsarten» — schliessen den allgemeinen Teil. p. 36—82: «Uebersicht der neueren Daten», hier sind folgende erwähnenswert:

Aneurina pinnatifida NEES.: [K], Jablunkovától nem messze a Lomna-ba ömlő patakokeskában. — *Cephalozia curvifolia* DICKS.: [R], kidült öreg jegenyefenyőn. — *Sphagnum affine* REN. et CARD.: [B], Ostravica felett, Frydlant-ban nedves helyen. — *Sph. rubellum* WILS.: [J.], Hoksár-nál a hegy gerincén. — *Sph. rufescens* (BR. GERM.) ROTH.: [J.], Mala Kotlina magaslatain; [B] turfás réten. — *Andreaea sparsifolia* ZETT.: [J.], a Studenkovi-hegy feletti sziklákon. — *A. alpestris* (THED.) SCHIMP.: [J.], Kepník szikláin Hoksár és Studenkovi-hegy közt. — *Hymenostomum squarrosum* NEES et HORNSCH.: [O] mellett agyagos helyen és Kroměříže területben. — [Szerző felsorolja az országokat, ahonnan e mohák közölték, hazánkat azonban nem említi; pedig Déva mellett és a Magas-Tátrában terem. — Ref.] — *Sporobolus palustris* HPE.: [Ž] Brozovoi sziklán. — *Rhabdoweisia fugax* var. *subdenticulata* BOULAY.: [J.], Kotlina-ban. — *Cynodonium fallax* LIMPR.: [J] Svýčarna alatt. — *Oreoweisia Bruntoni* (SMITH) MILDE.: [B] mészkővön Hutýrovon és Skalcán. — *Trematodon ambiguus* (HEDW.) HORNSCH.: [T], tözeges helyeken a Zdenkovai rét ny-i végén. — *Leucobryum albidum* (BRID.) LINDB.: [B], a Radhostgerine magaslatain, Čertova mlynán és előhegységein, Celadno és Hamry stary közt. — *Fissidens minutulus* SULLIO.: [B] több helyén. — *Ditrichum zonatum* (BRID.) LIMPR.: a földön, homokkő hasadékban a Babia-Gorán cca 1700 m. t. sz. f. m.-ban. — *Didymodon validus* LIMPR.: Tišnov felett a Květnice-on *Trichostomum pallidisetum*-mal. —

Crossidium squamigerum (Viv.) JUR.: Tišov, a Květnice-on mészen. — *Barbula revoluta* (SCHRAD) BRID.: Mikulovai járás, a Kopeček-en jura-mészen. — *Zygodon viridissimus* (DICKS.) BROWN var. *rupestris* (LINDB.) HARTM. Brünn mellett. — *Anomodon rostratus* (HEDW.) SCHIMP.: a Puste Zláb mészfalain, permí mészen a Svatku felett. — *Isothecium myurum* (POLLICH) BRID. var. *longicuspis* SCHIFFNER: [B], Samčanká-n. — *I. tenuinerve* KINDB.: [B.] Hutýrova szikláin Samčankán. — *Brachythecium salicinum* BR. EUR.: [B], patak partján. — *Br. campestre* (BRUCH) BR. EUR.: [O]. — *Br. curvum* (LINDB.) LIMPR.: Čeladnice völgyében Smrk Kněhyn közt; Trebič-en. — *Amblystegium irriguum* (WILS.) BR. EUR. var. *homomallum* ROTH: [B], Nagy-Javorník alatt Ondřejníkon. — *Ambl. trichopodium* (SCHULTZ) C. HARTM.: [O.]. — *Cratoneuron filicinum* [L] LOE-KE var. *fallax* HOOK. et TAYL.: Freistatt. — *Plagiothecium denticulatum* [L] BR. EUR. var. *hercynica* JUR.: Brünn. — *Isopterygium densifolium* LINDB.: [B.], Šorštýn, kárpáti homokkövön.

Újak a következők:

Nene sind die folgende:

Weisia viridula [L] HEDW. var. *turfosa* PODP. nov. var.: [Ž] turfás helyen leg. KOVÁR; *Rhynchostegium hercynicum* (HPE) LIMPR. var. *Gogelana* PODP. nov. var.: [K] Rajnochovitz mellett homokkövön. — *Plagiothecium denticulatum* [L] BR. EUR. var. *flagellacea* PODP. nov. var.: [B] agyagos földön.

II. A szerző e munkában főleg Ny-i Morvaországon végzett kutatásai eredményéről számol be; p. 1—4 adja a helyek megjelölését, ahol szerző gyűjtött volt s p. 5—41 az új adatok felsorolásá-t. Kiemelendő nevezetesebb adatok:

II. Der Verfasser bespricht in diesem Werk die Ergebnisse der im westlichen Mähren durchgeführten Sammel-Exkursionen: auf p. 1—4 sind die Standorte angeführt, auf p. 5—41 findet sich die Aufzählung der neueren Daten. Hervorzuheben sind folgende:

Jungermannia Mülleri NEES: Drásovský dombokon *Ditrichum flexicaule* közt. — *Lepidozia reptans* DUM. var. *tenera* HÜB.: [B], Bilo felett a Javorínán; elvéve Holešova mellett. — *Sphagnum centrale* JENS.: Morva-Csehsíkság, [T], Kalištěn tőzegen, u ott a var. *subcarnea* WARNST. is. — *Sph. molle* SULL.: Seibersdorfi tőzeg és «Mztvém muži»-n. — *Sph. platyphyllum* (SULL.) WARNST.: [T]. — *Sph. inundatum* (RUSS) WARNST.: [T]. — *Sph. obesum* (WILS.) WARNST.: [T], Kaliště. — *Gymnostomum calcareum* BR. GERM. var. *viridula* BR. EUR.: Morva-Krumlov. — *Dichodontium flavescens* (DICKS.) LINDB.: [K], Čeladnice-völgy. — *Dicranella Schreberi* (SCHWARTZ) SCHIMP. var. *lenta* (WILS.) LIMPR. [O]. — *Fissidens tamarindifolius* (DON) BRID.: [O]. — *Ceratodon purpureus* [L] BRID. var. *Graefii*, SCHLIEPH.: Ivančice és Kounice között. — *Barbula brevifolia* BRID.: Mohelna-n a Jihlavkou felett. — *Tortula montana* (N. v. E.) LINDB. var. *calva* DUR. et SAG.: Morva-Krumlov felett perm homokkövön. — *Schistidium*

confertum (FUNCK.) BR. EUR. var. *obtusifolia* BR. EUR.: Květnice-on, mészen. — *Physcomitrium eurystomum* SENDT.: [O]. — *Pohlia Rothii* CORRENS: Brünn mellett. — *Bryum pseudotriquetrum* SCHWAEGR. var. *gracilescens* SCHIMP.: Namesto közelében; var. *pseudoduvalii* PODP.: erdőben, Svratkou felett, Bystřic közelében. — *Br. bimum* SCHREB. var. *longicollis* WARNST.: Čeladnice-völgyben. — *Br. alpinum* HUDS. var. *carpathica* PODP.: Ostravice. — *Mnium affine* BLAND. var. *integrifolia* LINDB.: [O]. — *Mn. cinclidioides* (BLYTT.) HÜB.: [O]. — *Aulacomnium palustre* var. *submersa* SANIO: UNČOV a Seibersdorfi tőzegen. — *Brachythecium populeum* (HEDW.) BR. EUR. var. *angustifolia* KINDB.: Přestavlkí erdőben. — *Rhynchostegium rusciforme* (NECK.) BR. EUR. var. *atlantica* BRID.: patakvizben. — *Drepanocladus Wilsoni* SCHIMP.: [O]. — *Dr. Cossoni* SCHIMP.: Svitav-tőzegen. — *Dr. revolvens* (SW.) WARNST.: [J.], Kotlinova-i réten. — *Dr. Rotae* (DE NOT.) WARNST. var. *orthophylla* MILDE: Svitav-i tőzegen. — *Plagiothecium Roeseanum* (HPE) BR. EUR. var. *orthocladon* LIMPR.: Svratce mellett. — *Stereodon fertilis* (SENDTN.) LINDB.: A [J] előhegyein. — *St. arcuatus* LINDB. var. *elata* SCHIMP.: Namesti felett, [O].

Ujak a következők:

Neu sind die folgende:

Drepanocladus Rotae (DE NOT.) WARNST. var. *olomucensis* PODP. nov. var.: [O]. — *Isopterygium carpathicum* PODP. nov. sp.: [B], Sorstyn kárpáti homokkövön. γ

M. Raciborski: *Azalea pontica* im Sandomierier Wald und ihre Parasiten. Bulletin de l'acad. des scienc. de Cracovie. Juillet 1909. p. 385—391, 2 szövegekzi képpel, — mit 2 Textfiguren.

Szerző a czímben megjelölt növénynek Galiciában valórendkívül érdekes felfedezéséről számol be. Az *Azalea pontica* L. (= *Rhododendron flavum* DON) galíciai termőhelye délről a Kárpátok, nyugatról a Visztula s keletről a San által képezett háromszögben Wola Zarezycka falvától északra van az egykori sandomieri őserdő keleti részében. Európából eddig csak Észak-Wolhyniából a Horýn és Owruetz között elterülő erdeifenyő-erdőből volt ismeretes. A galíciai növény el volt lepve az *Exobasidium discoideum* ELLIS nevű parazita gombával; ez utóbbról szerző bőséges morphologiai ismertetést közöl.

Verf. berichtet in dieser Abhandlung über die ausserordentlich überraschende Entdeckung der im Titel genannten Pflanze in Galizien. Der neue Standort befindet sich im Dreieck zwischen den Karpathen im Süden, der Weichsel im Westen und dem San in Osten, im östlichen Teil des Sandomierier Urwaldes nördlich von Wola Zarezycka. *Azalea pontica* war bisher in Europa nur am den Kieferwäldern Nord-Wolhyniens zwischen Horýn und Owruetz bekannt. Die galizischen Exemplare waren von dem Parasiten *Exobasidium discoideum* ELL. befallen, dessen Morphologie in der gen. Arbeit eingehend erörtert wird. L.

Arzneidrogen. Als Nachschlagebuch für den Gebrauch der Apotheker, Ärzte, Veterinärärzte, Drogisten und Studierenden der Pharmazie. Bearbeitet von Dr. HEINRICH ZÖRNIG. 1. Teil: 1., 2. Lieferung. Leipzig 1909, W. Klinkhardt, 8°.

A pharmacognosiai irodalom az utolsó évtizedben számos munkával gazdagodott, melyek azonban mint egyes professzorok egyetemi előadásaihoz igazodó tankönyvek, inkább csak helyi érdekűek voltak. Mint-hogy e téren sokat nem szakemberek is produkáltak, ezért nem egyet közülök megjelenésükkor — éppenséggel nem jogtalanul — némi bizalmatlansággal fogadtak. Öröndetes kivételt alkot az előtűnk fekvő munka, mely valóban becses segédeszköze lesz az alkalmazott növénytannak. Behatóan foglalkozik a közép-európai államok officinalis drogaival, tekintettel a legújabb irodalomra, s a gyógyszerkönyvek követelményeire. Ismerteti azokat a módszereket, melyek segítségével a gyógynövények hatóanyagának értékét meghatározhatjuk, továbbá a kereskedelemben forgó különböző válfajait, valamint a hamisításait is a drogoknak.

Azáltal, hogy a szerző mindenütt a szakirodalom legújabb eredményeire van tekintettel s minden fejezet gondosan összeállított irod. áttekintést nyújt, munkája nemesak az alkalmazott növénytannal foglalkozóknak, orvosoknak és gyógyszerészeknek nyújt hasznos segédeszközt, hanem a tudom. növényt. művelőinek is, amidőn gyógynövényekkel foglalkoznak.

Die pharmacognostische Literatur wurde im letzten Decennium mit verschiedenen Lehrbüchern bereichert, die mehr oder weniger nur einen lokalen Wert besitzen, da sie für die Hörer einzelner Professoren bestimmt sind. Da auf diesem Gebiete vieles von Unkundigen produziert wurde, so betrachtet man auf diesem Gebiete viele der neu erschienenen Bücher, und oft nicht mit Unrecht, mit Misstrauen. Eine erfreuliche Ausnahme bildet das vorliegende Buch, da es den Vertretern dieser Disciplin wirklich eine wertvolle Hilfe bietet. Es behandelt die in Mitteleuropa offiziellen Drogen, benützt hierbei die neuesten Arbeiten und berücksichtigt die Vorschriften der mitteleuropäischen Arzneibücher. Wir finden darin die Vorschriften, um den Wert der offiziellen Pflanze bestimmen zu können, und bei jedem Capitel berücksichtigt es die Handelssorten und die Verfälschungen der besprochenen Droge. Dadurch, dass überall auch die betr. Literaturangaben citiert und die neuesten Forschungen berücksichtigt werden, wird dieses Hilfsbuch nicht nur den Vertretern der angewandten Botanik, den Pharmazenten und Ärzten, sondern auch dem wissenschaftlichen, Botaniker so bald er das Gebiet der Medicinalpflanzen zu betreten hat, ausgezeichnete Dienste leisten.

A. B.

I. Julius Römer: Siebenbürgisch-sächsische Charakterköpfe.

III. Johann Hedwig — «Der Linné der Moose». — «Die Karpathen» I. Jahrg. Nr. 17. 1 Juni 1908, p. 522—531.

II. — —: Aus dem Leben eines Mikroskopikers der Linnéschen Zeit. Eine historische Studie. — «Mikrokosmos». Bnd II. 1908/9. Heft 7/8, p. 91—97.

Igen vonzóan, élénk színekkel festi szerző a tudományos bryologia megalapítójának, a Mohok ivarszerve felfedezőjének: HEDWIG JÁNOS-nak élete folyását, küzdelmes életét, több rendbeli — Hedwig életére vonatkozó — tévedést igazítva ki. HEDWIG J. 1760 decz. 8-án született Brassó-ban; 22 éves korában került ki Leipzig-ba mint medicus, a hol igen nehéz viszonyok között élt, s a szerencsés véletlen segítségével szerzé csak meg az orvostudományok doctorságát 1759-ben. Eleinte Chemnitz-ben telepedett le mint practizáló orvos, majd Leipzigba költözött, a hol 1799 febr. 18-án halt meg.

Mindvégig lendületes stylussal ecseteli szerző e korát messze felülmuló férfinak a tudomány előbbre vitelében szerzett kiváló, s a szerzőtől ügyesen kidomborított érdemeit.

Az I. értekezéshez HEDWIG igen szép arcképe s a «Fundamentum historiae» munkájából néhány rajzmásolat; a II-hoz pedig HEDWIG arcképe s egy facsimile (a «Sammlung seiner zerstreuten Beobachtungen» Leipzig 1793-ból) van mellékelve.

Der Verfasser schildert in diesen zwei Abhandlungen sehr anziehend den Lebenslauf des Begründers der wissenschaftlichen Bryologie: JOHANN HEDWIG's, des Entdeckers d. Sexualorgane der Moose u. berichtigt mehrere auf seinen Lebenslauf bezügliche Irrtümer. J. HEDWIG ist in Brassó (Siebenbürgen) am 8. December 1730 geboren; als 22 jähriger Jüngling ging er behufs Studiums der Medicin nach Leipzig, wo er mit sehr schwierigen Verhältnissen zu kämpfen hatte und nur durch einen glücklichen Zufall das Doctorat i. J. 1759 erwerben konnte. Zuerst praktizierte er in Chemnitz, später übersiedelte er nach Leipzig, wo er i. J. 1799 am 18. Febr. starb.

Die Biographie ist schwungvoll stylisiert und die grossen Verdienste HEDWIG's, der seine Zeitgenossen weit überragt hat, werden nach Gebühr gewürdigt.

Der I. Abh. ist ein schönes Portrait HEDWIG's u. eine Copie aus seinen «Fundam. historiae», der II. Abh. das Bild HEDWIG's und ein Facsimile (aus der «Sammlung seiner zerstreuten Beobachtungen», Leipzig 1793) beigegeben.

Gy.

Gyűjtemények. — Sammlungen.

PRODÁN GYULA zombori középiskolai tanár Boszniából, Herzegovinából, Romániából, Dél-

PROF. J. PRODÁN in Zombor wünscht seine Duplicate aus Bosnien, Herzegovina, Rumä-

magyarországból és Erdélyből származó duplumait (kb. 3—400 faj) szabad kiválasztás útján példányonként 20 fillér adja át az érdeklődőknek.

nien, Südungarn und Siebenbürgen (etwa 3—400 Species) nach freier Auswahl zum Preise von 20 Heller pro Exemplar zu veräussern.

A kir. magy. Term.-tud. Társ növénytani szakosztályának 1909. október hó 13-án tartott ülése.

Sitzung der botan. Section der k. ungar. naturwiss. Gesellschaft am 13. Oktober 1909.

1. Kümmerle J. B. «A *Ceterach* génusz új faja» czímen tartott előadásában említi, hogy t. évi augusztus és szeptember havában angolországi tanulmányútja alkalmával, Londonban a British Museum botanikai osztályán és Kew-ban a Royal Botanic Gardens herbáriumában beható vizsgálat alá vette ezen herbáriumoknak rendkívül gazdag *Ceterach* anyagát. Előadó vizsgálatai közben a British Museum haraszt herbáriumában egy eddig még le nem írt új *Ceterach*-fajt fedezett fel, melynek példáját LORT PHILLIPS gyűjtötte Somaliföldön. Az új faj, bár más néven, a kew-i királyi botanikus kert herbáriumának *Ceterach* fajai között is előkerült, még pedig a PHILLIPS exsiccátán kívül még más gyűjtőtől (THEODORE BENT, G. SCHWEINFURTH, és D. RIVA) és más területről is (Abyssinia és Sokotra). Ez a körülmény, valamint a feltűnően ingadozó meghatározások, melyek szerint az új faj a gyűjteményekben, hol *Ceterach officinarum* DC., hol pedig *Ceterach cordatum* (THBG.) DESV. név alatt szerepel — megerősítették előadóban azt a föltevést, hogy itt valóban egy új

1. J. B. Kümmerle hält einen Vortrag «Ueber eine neue Art der Gattung *Ceterach*» Der Votr. hat gelegentlich einer i. d. Mon. Aug. u. Sept. l. J. unternommenen Studienreise nach England das ausserordentlich reiche Material an *Ceterach* der botan. Abteilung des British Museum und des Royal Bot. Garden in Kew einer eingehenden Prüfung unterzogen. Während dieser Studie stiess er im Brit. Museum auf eine bisher noch nicht beschriebene *Ceterach*-Art, welche LORT PHILLIPS im Somalilande gesammelt hat. Diese neue Art fand er später auch im Herbarium zu Kew, wo sie ausser den PHILLIPS'schen Exsiccaten auch von anderen Sammlern u. zw. von G. SCHWEINFURTH und D. RIVA u. zw. von anderen Standorten (Abyssinien und Sokotra) vorliegt. Dieser Umstand, sowie die abweichenden Bestimmungen nach welchen diese Art theils als *Ceterach officinarum* DC. theils aber als *C. cordatum* (THBG.) DESV. in den Sammlungen aufliegt, bestärkten die Vermutung des Votr., dass eine neue Art vorliegt. Er wurde hierin noch be-

ZOBODAT - www.zobodat.at

Zoologisch-Botanische Datenbank/Zoological-Botanical Database

Digitale Literatur/Digital Literature

Zeitschrift/Journal: [Ungarische Botanische Blätter](#)

Jahr/Year: 1909

Band/Volume: [8](#)

Autor(en)/Author(s): diverse

Artikel/Article: [Külföldi botanikai dolgozatok ismertetése. Referate über ausländische botan. Arbeiten. 343-354](#)